

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 119/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Baranom, Námestie SNP 538/16, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 244/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 244/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Prešov **je povinný** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie **500 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **589,21 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 244/2017

(ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 119/2022 z 23. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Zo sťažovateľom predneseného skutkového stavu a z priložených dôkazov vyplýva, že v namietanom konaní má procesné postavenie žalobcu a žalobou podanou 27. septembra 2017 sa proti žalovanej domáha určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky a vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 218 eur spolu s príslušenstvom. Žalovaná obchodná spoločnosť sa k podanej žalobe vyjadrila podaním z 24. októbra 2017, predmetné vyjadrenie bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľa 13. novembra 2017 a sťažovateľ s poukazom na zásadu rýchlosti a hospodárnosti konania svoju repliku už súdu prvej inštancie nepredložil, keďže všetky skutočnosti (skutkové aj právne, pozn.) uviedol v samotnej žalobe a tieto mal v úmysle prezentovať okresnému súdu osobne na súdnom pojednávaní. Z dôvodu pretrvávajúcej nečinnosti okresného súdu sťažovateľ 30. augusta 2021 adresoval predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorý mu písomnosťou označenou ako „*Sťažnosť na postup sudcu Okresného súdu Prešov č. k. 13 Csp 244/2017 – odpoveď*“ č. k. Spr 2288/2021 z 29. septembra 2021 oznámil, že v namietanom konaní súd uskutočnil prípravu veci a zabezpečenie stanovísk sporových strán podľa § 167 ods. 2 a 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), avšak sťažovateľ sa o prejednávajúcu vec nemal ďalej zaujímať a zákonný sudca vzhľadom na nadmerný počet pridelených vecí, ako aj opatrenia súvisiace so zamedzením šírenia ochorenia COVID-19 uprednostnil vybavovanie urgentnejších a jednoduchších vecí. Podľa predsedu okresného súdu bol na úradnej tabuli súdu 22. septembra 2021 zverejnený oznam o verejnom vyhlásení rozsudku naplánovanom na 28. september 2021, pričom v závere svojho stanoviska poznamenal, že v súčasnosti (v čase predloženia odpovede sťažovateľovi na podanú sťažnosť, pozn.) prebieha písomné vyhotovovanie rozsudku. Prednesené tvrdenia predsedu okresného súdu sťažovateľ rozporuje a akcentuje, že na verejné vyhlásenie rozsudku nebol okresným súdom predvolaný a aj napriek uplynutiu viac ako 30 dní od prezentovaného verejného vyhlásenia rozsudku v napadnutom konaní (§ 223 ods. 3 CSP, pozn.) mu ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo doručené žiadne meritórne rozhodnutie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku trvania napadnutého konania, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá viac ako štyri roky bez toho, aby bolo vo veci meritórne rozhodnuté. S odkazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu poukazuje na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a uvádza aj vlastné hodnotenie kritérií uplatňovaných ústavným súdom pri posudzovaní prietáhov v konaní. Podľa sťažovateľa predmet namietaného konania (bod 3 tohto nálezu, pozn.) nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne a ani právne zložitý, a podanú žalobu koncipoval spôsobom, aby okresnému súdu predložil všetky relevantné podklady potrebné na rozhodnutie, čo napokon potvrdzuje aj odpoveď predsedu okresného súdu o rozhodnutí prejednávanej veci bez nariadenia súdneho pojednávania (bod 3 tohto nálezu, pozn.).

5. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ osobitne zdôraznil, že imanentným záujmom podanej žaloby bolo dosiahnuť sankčný a odradzujúci účinok smerujúci proti žalovanej obchodnej spoločnosti, ktorá opakovane porušuje práva spotrebiteľov. Súčasne zdôrazňuje, že v napadnutom konaní pociťuje výrazné stresové vypätie, a to nielen z dôvodu, že vystupuje v konaní pred orgánom súdnej moci, ale aj s prihliadnutím na jeho postavenie, keďže inicioval konanie proti ekonomicky, právne a spoločensky silnejšej protistrane, ako je on sám. Na podklade uvedeného rezultoval, že sa nachádza v stave dlhodobej právnej neistoty a s odkazom na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) odôvodnil výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd v celom rozsahu odkázal na priložené stanovisko zákonného sudcu [REDAKOVANÉ] z 15. marca 2022, ktorý podanú ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú a rozporuje tvrdenie sťažovateľa o absencii jeho skúseností so súdnym konaním, pretože len podľa súdneho registra okresného súdu sťažovateľ bol, resp. je účastníkom takmer desiatich sporových súdnych konaní. Zákonný sudca ďalej poukázal na absolútnu nečinnosť právneho zástupcu sťažovateľa [REDAKOVANÉ], ktorý na predchádzajúcu výzvu okresného súdu nereagoval (bod 3 tohto nálezu, pozn.) a ako advokát zastupuje množstvo klientov v obdobných veciach, a to najmä podávaním tzv. formulárových žalôb. V tejto súvislosti osobitne namieta aj správanie sťažovateľa, ktorý sa už skôr nepokúsil zistiť stav napadnutého konania a aj napriek vyhláseniu rozsudku okresného súdu (vyhláseného 28. septembra 2021, pozn.) a odpovedi predsedu okresného súdu o príprave písomného vyhotovenia súdneho rozhodnutia (bod 3 tohto nálezu, pozn.) podal 8. novembra 2021 ústavnú sťažnosť. V konklúzii uvedeného sa zákonný sudca domnieva, že účelom ústavnej sťažnosti nie je dosiahnutie nápravy, ale zisku, s čím súvisí aj paušálne odôvodnenie požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré považuje za neprimerané, a to vzhľadom na predmet sporu (bod 3 tohto nálezu, pozn.). V kontexte uvedeného upozornil na nadmerný počet prejednávanych vecí, ako aj na protipandemické opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19 a svoje zdravotné problémy spojené s operáciou, ktoré predĺžili dobu trvania všetkých súdnych konaní. Na podporu svojich argumentov primerane odkázal na judikatúru európskych súdnych autorít vrátane rozhodovacej činnosti ústavného súdu a v závere svojho vyjadrenia formuloval návrh, aby ústavný súd podanej ústavnej sťažnosti nevyhovel a v prípade, ak ústavný súd vysloví porušenie namietaných práv sťažovateľa, aby mu primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom nepriznal.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ primárne zdôrazňuje, že podaná ústavná sťažnosť nesmeruje proti osobe zákonného sudcu, ale proti samotnému okresnému súdu, a v tejto súvislosti odkazuje na povinnosť štátu a štátnych orgánov zabezpečiť potrebnú rýchlosť rozhodovania. Súčasne oponuje tvrdeniam zákonného sudcu o pracovnej vyťažnosti a protipandemických opatreniach brániacich skoršiemu prejednávaniu predmetu napadnutého konania, keďže žaloba bola podaná už 27. septembra 2017. Navyše, medzičasom došlo k právoplatnému rozhodnutiu vo veci (z obsahu predloženého súdneho

spisu však vyplýva, že proti rozsudku okresného sudu č. k. 13 Csp 244/2017-33 z 28. septembra 2021 podala žalovaná odvolanie, pozn.), a to bez toho, aby bola jeho vec prejednaná na ústnom pojednávaní. Sťažovateľ ďalej rozporuje tvrdenie zákonného sudcu o jeho pasívnom prístupe k zisteniu stavu namietaného konania, ako aj tvrdenie sudcu o jeho povinnosti vyjadriť sa k tvrdeniam žalovanej a akcentuje, že ide o jeho právo vyjadriť sa a prípadná absencia repliky nepredstavuje pre okresný súd prekážku rozhodovania. V závere svojho vyjadrenia sťažovateľ zotrval na prednesených argumentoch týkajúcich sa odôvodnenia požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ako aj náhrady trov konania pred ústavným súdom.

8. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu je podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESĽP (rozsudok ESĽP

vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

15. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd na podklade tvrdení sťažovateľa, ako aj z obsahu predloženého súdneho spisu dospel k záveru, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o uplatnenej pohľadávke z titulu bezdôvodného obohatenia a o určení neprijateľnosti namietanej zmluvnej podmienky obsiahnutej v spotrebiteľskej zmluve. Predmetná agenda tvorí bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov, preto dĺžka namietaného konania nie je závislá od právnej či skutkovej náročnosti prerokovávanej veci. Absenciu náročnosti napadnutého konania napokon verifikuje aj postup okresného súdu, ktorý v prejednávanej veci rozhodol bez nariadenia súdneho pojednávania [§ 297 ods. b) CSP].

16. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa. Ústavný súd z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa. Pokiaľ zákonný sudca vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukazyval na pasivitu sťažovateľa, ktorý žiadnym spôsobom nereagoval na výzvu okresného súdu a nevyjadril sa k podaniu žalovanej z 24. októbra 2017, v dôsledku čoho okresný súd uprednostnil pri vybavovaní vecí „aktívnych“ účastníkov (body 3 a 6 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd uvádza, že reagovať na vyjadrenie žalovanej strany replikou je právom žalobcu, a nie jeho povinnosťou, čo vyplýva tak z gramatického výkladu § 167 ods. 3 CSP (porovnaj dikciu „umožní mu“), ako aj z celkového charakteru tohto procesného inštitútu. Ak sťažovateľ nepovažoval za potrebné vyjadriť sa k podaniu žalovanej, nemožno ho za to sankcionovať. Využitie procesných prostriedkov je totiž výlučne vecou strany sporu a súd limituje len v tom, že musí vyčkať na uplynutie lehoty na vykonanie úkonu (obdobne III. ÚS 519/2021, I. ÚS 444/2021).

17. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Okresný súd v počiatočnej fáze napadnutého konania realizoval len nevyhnutné úkony spojené s podaním žaloby sťažovateľa v zmysle § 167 CSP a po vydaní uznesenia podľa § 167 ods. 3 CSP zo 7. novembra 2017 ostal bezdôvodne nečinný po dobu takmer štyroch rokov, pričom z predloženého súdneho spisu ako ďalší úkon vyplýva až pokyn zákonného sudcu na zverejnenie oznamu o verejnom vyhlásení rozsudku v napadnutom konaní (datovaný 21. septembra 2021, pozn.). Okresný súd následne o merite prejednávanej veci rozhodol rozsudkom č. k. 13 Csp 244/2017-33 z 28. septembra 2021 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“), ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 218 eur spolu s úrokom z omeškania (výrok I), určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky (výrok II) a sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III). Nesústreďený postup okresného súdu je vizibilný aj pri písomnom vyhotovovaní rozsudku, keď zákonný sudca až po uplynutí tridsaťdňovej lehoty na vyhotovenie a odoslanie rozsudku (§ 223 ods. 3 CSP) žiadosťou z 15. novembra 2021 požiadal predsedu súdu o predĺženie lehoty na napísanie rozhodnutia (podaná aj z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu spôsobenej ochorením COVID-19, pozn.), ktorú predsedu okresného súdu

v rovnaký deň schválil a lehotu na vypracovanie rozsudku predĺžil do 15. decembra 2021. Z doručeníek vyplýva, že rozsudok okresného súdu bol sporovým stranám namietaného konania odoslaný až 5. januára 2022.

18. V nadväznosti na tvrdenie zákonného sudcu o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľa, ktorou namietal postup okresného súdu v obdobnom konaní (uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 584/2021 z 2. decembra 2021, pozn.), ústavný súd pripomína, že každý prípad posudzuje v korelácii s princípom právnej istoty a s prihliadaním na individualitu predmetu konania pred ústavným súdom. *Ipsa facto*, v aktuálne posudzovanom prípade sťažovateľa dochádzalo k nečinnosti a nesústreďenému postupu okresného súdu aj po vyhlásení rozsudku, čo napokon verifikuje aj postup zákonného sudcu pri písomnom vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ako aj časový interval, ktorý uplynul od vyhovenia rozsudku okresného súdu po jeho zaslanie sporovým stranám konania (bod 17 tohto nálezu). Ústavný súd preto konštatuje, že v napadnutom konaní došlo, zohľadniac aktuálny stav veci, k zbytočným priet'ahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené absolútnou nečinnosťou okresného súdu. Časový rámeč, v ktorom dospel okresný súd k meritórnemu rozhodnutiu s ohľadom na konštatovanú skutkovú a právnu nenáročnosť danej veci, nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

19. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tiež vyslovil domnienku, že napadnuté konanie si zo svojej povahy vyžaduje osobitný akcent na rýchlosť konania. Ústavný súd bez toho, aby túto tézu bližšie skúmal a analyzoval, konštatuje, že predmet napadnutého konania je neporovnateľný s konaniami, ktoré sú svojou povahou nepochybne naliehavejšie, ako napr. statusové konania, úprava styku s maloletými, spory o nároky z pracovného pomeru a podobne, kde aj ústavný súd postup všeobecných súdov hodnotí omnoho prísnejšie (pozri napr. II. ÚS 33/99, I. ÚS 19/00, I. ÚS 53/02, I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03,). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dodáva, že predmet napadnutého konania nemožno dať na roveň týchto konaní, hoci si pripúšťa, že aj tento typ konania (ochrana spotrebiteľa, pozn.) má osobitné postavenie, ktoré je však dostatočne zohľadnené úpravou procesného práva, ako aj práva hmotného (I. ÚS 319/2021).

20. K argumentácii okresného súdu týkajúcej sa existencie objektívnej skutočnosti (pandémia ochorenia COVID-19), ktorá bránila okresnému súdu v napadnutom konaní rozhodnúť, dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto skutočnosť (predmetné ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane (i) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov a (ii) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávani, hlavných pojednávani a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, ako aj celkovú spoločenskú situáciu v tomto období, ktoré mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania a pre okresný súd znamenali vytvorenie objektívnej prekážky, aby v sťažovateľovej veci mohol vykonať pojednávanie a vo veci meritórne rozhodnúť. Avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v rokoch 2020 a 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od septembra 2017, pozn.) na to, aby vykonal súdne pojednávanie, uplatnený nárok sťažovateľa prejednal a rozhodol. Zároveň z obsahu súdneho spisu nie je vizibilný žiadny úkon,

ktorý by nasvedčoval zámeru okresného súdu nariadiť termín pojednávania či vyhlásenia rozsudku bezprostredne po skončení obdobia prísnych protipandemických opatrení.

21. Pokiaľ ide o vyjadrenie zákonného sudcu, že na celkovú dĺžku napadnutého konania mal vplyv nadmerný počet pridelených vecí (bod 6 tohto nálezu, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020). Ústavný súd neposudzuje, či ku zbytočným prieťahom v konaní došlo v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia súdu a následného veľkého počtu vecí pripadajúcich na sudcu alebo v dôsledku subjektívnych príčin na strane sudcu a vedenia súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 totiž zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (III. ÚS 694/2016, I. ÚS 271/2021).

22. S prihliadnutím aj na už prednesené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľa nepochybne došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov. Napriek tomu, že napadnuté konanie nie je v dôsledku odvolania žalovanej proti rozsudku okresného súdu právoplatne skončené, z obsahu súdneho spisu vyplýva, že okresný súd uskutočnil úkony súvisiace s podaným opravným prostriedkom (§ 373 a nasl. CSP) a vyhotovil aj predkladaciu správu adresovanú Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“). V nadväznosti na uvedené možno dôvodne predpokladať, že okresný súd po vrátení súdneho spisu z ústavného súdu predloží spisový materiál krajskému súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní, a preto ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

24. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požiadala, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, a to vzhľadom na neúmernú dobu trvania napadnutého konania a pocit pretrvávajúcej právnej neistoty (bod 5 tohto nálezu, pozn.).

25. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3

písm. e) zákona o ústavnom súde. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Berúc do úvahy najmä predmet napadnutého konania (bod 3 tohto nálezu, pozn.), jeho charakter, obdobie právnej neistoty sťažovateľa, ako aj skutočnosť, že okresný súd medzičasom rozhodol (bod 17 tohto nálezu, pozn.) a vykonal aj úkony súdu prvej inštancie spojené s podaným odvolaním, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd považoval priznanie sumy 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Ako *obiter dictum* ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Právomoc ústavného súdu priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prietahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómny prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03, I. ÚS 112/07, I. ÚS 203/09, I. ÚS 496/2013, I. ÚS 35/2021).

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 589,21 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

30. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za dva úkony sumu 384,08 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 193,50 eur.

Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 205,13 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2022.

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu